

Aan
Ministerie van Justitie
T.a.v. de heer M. Langendoen
Postbus 20301
2500 EH Den Haag

datum	ons kenmerk	uw kenmerk
15 september 2010	FOBID 52.10	
onderwerp	e-mail	doorkiesnummer
conceptwetsvoorstel Auteurscontractenrecht	fobid@kb.nl	070 - 3140511

Geachte heer,

FOBID Netherlands Library Forum vormt het nationale samenwerkingsverband van de landelijke bibliotheekorganisaties Vereniging Openbare Bibliotheken, de Nederlandse Vereniging voor Beroepsbeoefenaren in de bibliotheek-, informatie- en kennissector, UKB het samenwerkingsverband van de dertien Nederlandse universiteitsbibliotheken en de Koninklijke bibliotheek. Daarmee is FOBID het overlegforum van bibliotheken in Nederland.

FOBID streeft ernaar de belangen van de bibliotheek- en informatiesector te behartigen en is daarom blij met de gelegenheid te reageren op het conceptwetsvoorstel Auteurscontractenrecht.

Vanuit cultuurpolitieke overwegingen juicht FOBID het toe dat het kabinet ernaar streeft om natuurlijke makers de mogelijkheid te geven meer invloed uit te oefenen op de wijze waarop zij hun werken exploiteren. FOBID vindt dat een te grote afhankelijkheid van uitgevers en andere mediaproductanten belemmerend werkt. Dit gegeven speelt mee bij de activiteiten die universiteitsbibliotheken ontplooiën om publicaties van wetenschappers van hun instelling wereldwijd kosteloos toegankelijk te maken. Onderzoekers worden gestimuleerd om hun auteursrechten niet meer over te dragen maar een tijdelijke exclusieve of niet-exclusieve licentie te verstrekken voor het publiceren van hun artikelen in wetenschappelijke tijdschriften. Door open access publicaties worden onderzoekers zichtbaarder en stijgt het aantal citaties waardoor hun positie verbetert.

Tegelijkertijd onderkent FOBID dat het stimuleren van onderzoekers om hun rechten niet meer over te dragen niet noodzakelijk leidt tot een betere positie voor bibliotheken. FOBID is van mening dat het conceptwetsvoorstel Auteurscontractenrecht dat eveneens beoogt de positie van auteurs te versterken, nadelig is voor de bibliotheek- en informatiesector, omdat het naar verwachting leidt tot ingewikkelder speurtochten naar rechthebbenden en tot een groter aandeel verweesde werken in bibliotheek- en andere erfgoedcollecties. De reden hiervan is dat auteursrecht in veel meer gevallen dan nu bij de maker zelf zal blijven rusten, nu overdracht bij leven wordt uitgesloten¹. Daardoor ontstaat in potentie grotere onduidelijkheid over wie een werk exploiteert en voor welke periode een exploitant daartoe de rechten bezit.

¹ Overigens blijft overdracht wel mogelijk voor het auteursrecht van fictieve makers als gevolg van artikel 7 en 8 van de Auteurswet, wat het er voor licentieverzoekers niet overzichtelijker op maakt.

Nu al worden bibliotheken bij de digitalisering van hun auteursrechtelijk beschermde boeken, publicaties, foto's en multimediale werken ernstig gehinderd doordat zij kostbare zoektochten naar rechthebbenden moeten ondernemen voor het verkrijgen van de benodigde toestemming. De auteursrechten op boeken en publicaties zijn thans grotendeels in handen van uitgevers of multimediaproductanten. Bibliotheken hebben ondervonden dat ook van hen velen moeilijk of niet te traceren zijn, maar zij zijn nog altijd veel beter zichtbaar en vindbaar dan individuele auteurs of uitvoerend kunstenaars. Dit wetsvoorstel zou voor bibliotheken dan ook betekenen dat de zoektocht naar de rechthebbenden nog moeilijker en dus langer en kostbaarder wordt. Daarbij heerst ook onzekerheid over de vraag of de exploitatierechten die in handen zijn van multimediaproductanten of uitgevers ook de digitale rechten betreffen.

Ingeval makers wel gemakkelijk vindbaar zijn omdat ze bij een collectieve beheersorganisatie zijn aangesloten, heeft de onmogelijkheid van overdracht en de opzegbaarheid van exclusieve licenties voor bibliotheken het nadelige gevolg dat zij met collectieve beheersorganisaties slechts korte licenties voor maximaal 5 jaar kunnen overeenkomen.

De mogelijkheid die het conceptwetsvoorstel introduceert om na vijf jaar exploitatieovereenkomsten te beëindigen betekent voor bibliotheken die van plan zijn delen van hun collecties te digitaliseren daarom nog meer onzekerheid. De vraag of zij om een licentie kunnen verzoeken, is afhankelijk van de vraag of en voor hoe lang de rechthebbende een andere partij wellicht een exclusief exploitatierecht heeft verleend en wat die precies behelst. Maar hoe kunnen bibliotheken dit achterhalen als zij niet kunnen nagaan of een exclusieve exploitatieovereenkomst mogelijk opgezegd dan wel verlengd is? Bij overdracht van rechten, zoals nu meestal het geval is, kan een bibliotheek erop vertrouwen dat de exploitatierechten zich na verloop van tijd nog steeds in handen van dezelfde partij bevinden. Een exclusieve licentie met de mogelijkheid van terugkeer van de exploitatierechten naar de natuurlijke maker geeft deze zekerheid niet.

De onzekerheid over welke partij het werk voor welke termijn mag exploiteren wordt volgens FOBID nog versterkt door invoering van de non-ususregel. Een bibliotheek weet namelijk niet of een exploitatieovereenkomst door de natuurlijke maker geheel of gedeeltelijk is ontbonden vanwege onvoldoende exploitatie door de licentienemer.

Kortom, het gebrek aan inzicht in andermans contracten vergroot de onzekerheid over de vraag of men wel een rechtsgeldige licentie verkrijgt. Van de rechtsonzekerheid die dit met zich brengt, hebben niet alleen bibliotheken last, maar ook andere partijen die publicaties zouden willen hergebruiken of herexploiteren.

Het moge uit voorgaande opmerkingen duidelijk zijn dat de voorgestelde aanpassingen van de Auteurswet de verwezenlijking van een digitale bibliotheek en een virtueel museum aanzienlijk zouden bemoeilijken.

FOBID hoopt en vertrouwt erop dat haar opmerkingen over het conceptwetsvoorstel Auteurscontractenrecht door het Ministerie van Justitie bij de regelgeving op het gebied van het auteurscontractenrecht in overweging worden genomen.

Namens FOBID Netherlands Library Forum,

Mw drs. M.A.M. Heijne
Voorzitter